

Nieuwe kenmerken lat **totaalindexen we**

Nederland en Vlaanderen hebben de NVI, Amerika publiceert zowel de TPI als de Net Merit en Scandinavië rangschikt de stieren op NTM. Door de jaren heen zijn de totaalindexen wereldwijd steeds meer op elkaar gaan lijken. Maar door de introductie van nieuwe kenmerken als klauwgezondheid en met name voerefficiëntie verandert dat, geven deskundigen aan. Het ontstaan van een wereldwijde totaalindex geven ze weinig kans.

TEKST INGE VAN DRIE

en internationale er uitwaaieren

‘Totaalindexen kruipen naar elkaar toe’. Met die kop opende Veeteelt bijna tien jaar geleden een uitgebreid artikel over de totaalindexen in de verschillende fokkerijlanden. Een herkenbare conclusie, meent Stefan Rensing, die bij het Duitse vit verantwoordelijk is voor het berekenen van fokwaarden. Al vanaf de eeuwwisseling volgt hij de internationale ontwikkeling van totaalindexen op de voet. ‘Toen ik 21 jaar geleden startte bij vit, waren er eigenlijk nog maar een paar Europese landen met een echte totaalindex: Duitsland en de Scandinavische landen.’

Stap voor stap volgden andere landen het spoor van Scandinavië en Duitsland. Zo voegde Nederland in 2001 de eerste gezondheidskenmerken toe aan de DPS, de voorloper van de NVI, die in 2007 het levenslicht zag. Ook andere landen voegden steeds meer kenmerken toe aan de totaalindex. Naast melkproductie en exterieur introduceerden ze kenmerken als dochtervruchtbaarheid, levensduur en afkalfgemak in de totaalindex. Het zorgde ervoor dat de totaalindexen in de periode van 2000 tot 2016 steeds uniformer werden, zo constateert Rensing. ‘Je zag accentverschillen, bijvoorbeeld dat Canada exterieur iets zwaarder meetelde en Scandi-

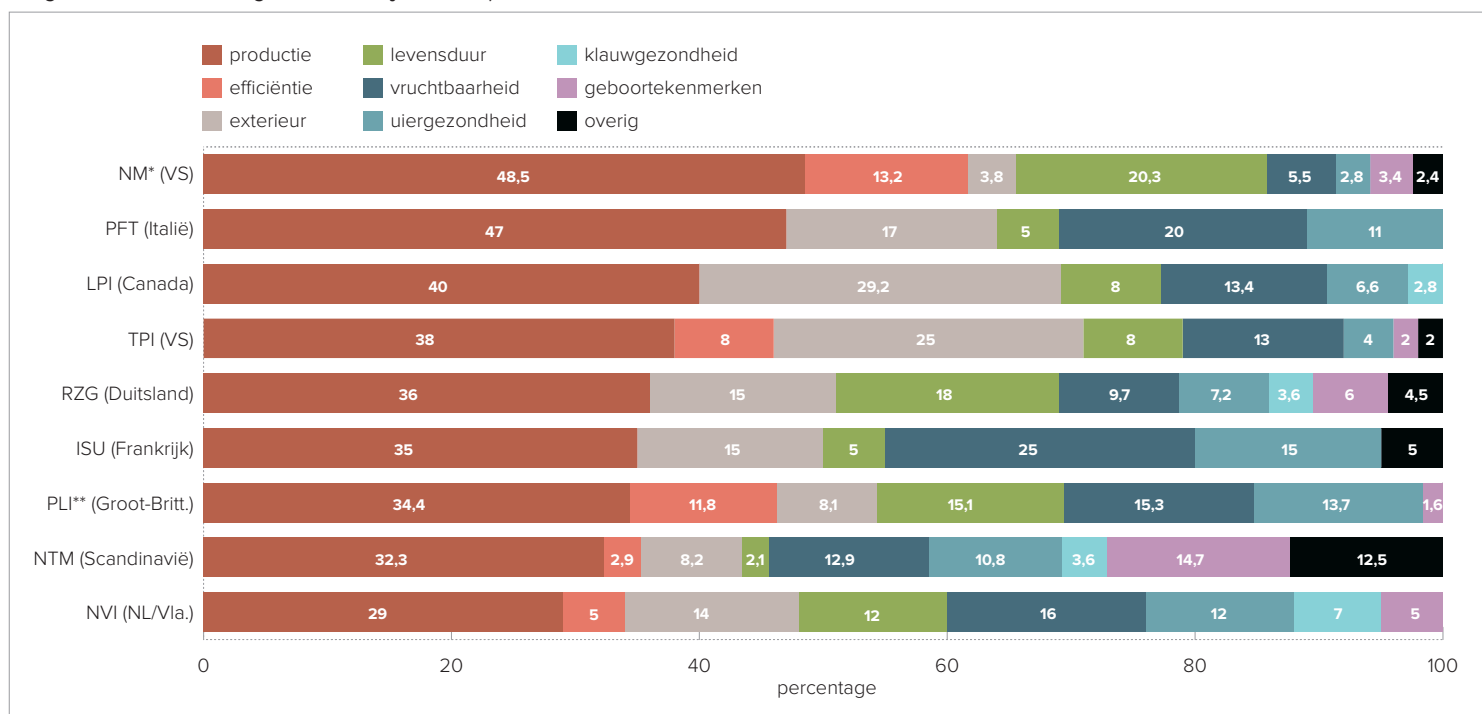
navië gezondheid. Maar grofweg woog productie in de meeste landen voor iets minder dan de helft mee in de totaalindex, met daarbij zo’n 30 tot 40 procent aandacht voor functionele kenmerken en 10 tot 20 procent voor exterieur.’

Toch constateert Stefan Rensing dat de verschillen tussen totaalindexen sinds 2016-2017 weer toenemen. ‘We zitten nu weer in zo’n fase als in het begin van het millennium. De eerste landen komen nu met kenmerken als klauwgezondheid en stofwisselingsstoornissen. Dat doen ze niet allemaal op hetzelfde moment en die indexen hebben ook niet allemaal dezelfde weging en kwaliteit. Dat zorgt ervoor dat we weer meer verschillen tussen landen zien.’

Productie: van 30 tot 50 procent

Figuur 1 toont de samenstelling van de totaalindexen in de belangrijkste fokkerijlanden. Zichtbaar is dat productie in de huidige totaalindexen weliswaar minder zwaar meeweegt dan voorheen, maar toch nog steeds een prominente rol speelt. Het aandeel varieert van zo’n dertig procent (Nederland en Scandinavië) tot bijna vijftig procent (Italië en Amerikaanse Net Merit). In deze figuur is

Figuur 1 – Samenstelling totaalindexen in verschillende landen (* samenstelling Net Merit vanaf augustus 2021, ** in de PLI weegt uierscore mee bij uiergezondheid en klauwgezondheid bij exterieur)

het relatieve belang van kenmerken in de verschillende totaalindexen aangegeven. Dat geeft een indruk van het belang dat elk land hecht aan de diverse kenmerken. 'Maar het is niet een absolute waarheid', benadrukt Gerben de Jong, die de Animal Evaluation Unit van Coöperatie CRV aanstuurt. Hij geeft aan dat er meer manieren zijn om totaalindexen te vergelijken. 'Beter zou je naar de respons kunnen kijken, die geeft het beste weer in welke mate je bij gebruik van een bepaalde index verandering ziet in kenmerken. Zo weegt productie op basis van de respons voor 39 procent mee in de NVI. Maar niet elk land heeft deze gegevens beschikbaar.'

Dat productie aan weging heeft ingeleverd in totaalindexen, kan Brian Van Doormaal van het Canadese Lactanet eenvoudig verklaren. 'Dankzij goede management-systemen is de productie enorm gestegen, het gaat er nu veel meer om dat koeien langer leven en veehouders minder kosten maken vanwege problemen met bijvoorbeeld uiergezondheid en vruchtbaarheid.'

Opmars voerefficiëntie

De komende jaren zal voerefficiëntie een opmars gaan maken in de totaalindexen, voorspelt Stefan Rensing. 'Dat zal voor nog meer verschillen tussen landen gaan zorgen. Als de betrouwbaarheid ervan hoog genoeg is, biedt het toevoegen van voerefficiëntie aan totaalindexen een enorme economische potentie.'

Hij krijgt bijval van de Deense Gert Pedersen Aamand, die verantwoordelijk is voor het berekenen van de NTM in Scandinavië. 'Voerkosten zijn de grootste kostenpost voor melkveehouders. Als we daar in de totaalindexen rekening mee kunnen houden, heeft dat zeker voordelen. Bovendien levert het ook nog een positieve bijdrage aan de klimaatdiscussie. In de komende vijf tot tien jaar gaat dat zeker een belangrijk onderdeel worden van totaalindexen.'

In de eerste landen, waaronder Nederland en Scandinavië, is voerefficiëntie al opgedoken in de totaalindex, vaak via het kenmerk besparing op voerkosten. Hoe snel voerefficiëntie een belangrijke plek zal veroveren in alle totaalindexen, zal ook afhangen van de hoeveelheid beschikbare data van voeropname, zo geven De Jong en Aamand aan. Zo verzamelt Nederland voeropnamedata op verschillende testbedrijven en werkt Scandinavië met een camerasysteem om voeropnamedata te vergelijken. 'Dat is een relatief goedkope manier om deze data op

grote schaal te verzamelen', aldus Aamand. De betrouwbaarheid van fokwaarden voor voerefficiëntie is in de meeste landen nu nog beperkt, omdat er weinig voeropnamedata zijn. Aamand voorziet dat ook data uit melkrobots, gps-data en camerabeelden steeds vaker gebruikt zullen worden in de fokwaardeschatting.

Fokken op methaan

Bij voerefficiëntie alleen zal het niet blijven, vermoedt Van Doormaal. Hij ziet ook ruimte voor het opnemen van gezondheidskenmerken van kalveren in totaalindexen. 'Het zijn nu vooral gezondheidskenmerken die zijn gebaseerd op melkgevende koeien, maar ik verwacht dat er ook kenmerken komen waarmee we de gezondheid van kalveren kunnen verbeteren.'

Ook de toenemende inzet van gebruikskruisingsstieren op melkkoeien zal gevolgen hebben voor fokwaarden, voorspelt Van Doormaal. 'De focus heeft altijd op melkproductie gelegen. Het kalf was een bijproduct. Maar dat is aan het veranderen. Dat vraagt om kenmerken die aangeven welk kalf het meeste rendement oplevert. Misschien komen die kenmerken niet in de LPI, misschien zullen we een heel andere index ontwikkelen, maar er zal iets komen.'

Zijn Nederlandse collega Gerben de Jong denkt dat ook fokken op methaanreductie perspectief heeft. 'In Wageningen loopt een groot project om fokwaarden voor methaan te kunnen schatten. Ik verwacht dat dat binnen drie jaar de eerste resultaten voor de praktijk oplevert in de vorm van fokwaarden.'

Internationale totaalindex lastig

Ook al zijn de verschillen tussen totaalindexen niet enorm groot, toch zien de rekenmeesters geen heil in het publiceren van één totaalindex wereldwijd. 'Je hebt ook te maken met de economische omstandigheden in een land', geeft Aamand aan. 'Voor een melkveehouder in Brazilië zijn die heel anders dan voor een melkveehouder in Zweden. Ook tussen Noord- en Zuid-Europa verschillen de omstandigheden waar melkveehouders mee te maken hebben.'

Zelfs over een Noordwest-Europese totaalindex is Aamand sceptisch. 'Kijk hoe landen in Noordwest-Europa omgaan met gezondheidsproblemen. In Scandinavië zijn we daar bijvoorbeeld veel strenger in. Zoiets heeft invloed op de samenstelling van de totaalindex.'

Brian Van Doormaal: 'Met een ondergrens voor kenmerken laten veehouders geld liggen'

De belangrijkste functie van een totaalindex is het rangschikken van stieren, geeft Stefan Rensing van het Duitse vit aan. 'Interbull rekent meer dan 100.000 stieren om. Geen enkele veehouder kan die stieren allemaal bekijken', geeft Rensing aan. 'Met een totaalindex rank je de stieren. Zo weet een veehouder waar hij moet beginnen om individuele stieren te bekijken. De ene veehouder is na het bekijken van de top 20 wellicht al

klar, de andere bekijkt er 100. Maar je moet wel naar individuele stieren blijven kijken.' Stieren op voorhand uitsluiten omdat ze laag scoren voor een bepaald kenmerk, is niet slim, stelt Brian Van Doormaal van het Canadese Lactanet. 'Ik weet dat het voor veehouders gemakkelijk is om op die manier te werken. Maar als je een ondergrens instelt voor bepaalde kenmerken, laat je als veehouder geld liggen. Je mist een stukje progressie.'

Rensing is het met hem eens. 'Er zijn veehouders die een stier vanwege een lage melksnelheid uitsluiten, ondanks een hoge score voor de totaalindex. Maar waarom zou je dat doen? Zo'n stier past niet op alle koeien, maar een veehouder zou zo'n stier best kunnen combineren met koeien die de melk te gemakkelijk laten schieten. Elke veestapel bevat zulke koeien.'

De wens voor een Europese index is er nog steeds wel, meent Paul Vriesekoop, manager van Coöperatie CRV. 'Maar niet iedereen zit in dezelfde boot. Voor een deel heeft dat ook met marketing te maken. Landen zoeken een manier om zich te kunnen onderscheiden. Dat kan met een eigen totaalindex.'

Gerben de Jong stipt nog een ander element aan. 'Zo'n wereldwijde totaalindex klinkt als een mooi idee. Maar in de praktijk is het lastig. Stel, we willen graag voerefficiëntie meenemen in die internationale totaalindex. Dan zou je moeten wachten tot alle landen een fokwaarde voerefficiëntie hebben voor je zo'n fokwaarde in de totaalindex mee kunt nemen. Dat kan wel tien jaar duren.'

Puur op economie gebaseerd

Brian Van Doormaal constateert nog een andere trend. Steeds meer landen hebben enerzijds een totaalindex die internationaal gebruikt wordt en anderzijds een meer nationaal georiënteerde totaalindex waarbij economie leidend is. Amerika heeft TPI en Net Merit – weliswaar afkomstig van twee verschillende organisaties – Duitsland heeft de RZG en de RZ€ en Canada werkt met LPI en de in 2015 geïntroduceerde Pro\$. 'In Canada werken we al dertig jaar met de LPI. Dat is de fokwaarde waar de rest van de wereld naar kijkt. Die fokwaarde is internationaal erkend en is gebaseerd op discussies met veehouders. Maar de economie is niet leidend. Dat is anders bij de Pro\$, dat is een wetenschappelijk ingestoken, op economie gebaseerde index, die rekening houdt met de melkprijssystematiek en de kosten in ons land.'

Voor Canadese fokkers die internationaal actief zijn en bijvoorbeeld embryo's afzetten in het buitenland, is de LPI een goede keus volgens Van Doormaal. 'Maar voor het gros van de veehouders is de Pro\$ veel interessanter. Uiteindelijk draait het voor hen om geld verdienen met melken. We hebben twee verschillende fokwaarden met twee keer een verschillend publiek.'

Overigens is de weging van de Pro\$ niet opgenomen in figuur 1. Bewust stelt Lactanet de berekening van die formule niet beschikbaar, geeft Van Doormaal aan. 'We misleiden veehouders als we focussen op die formule.'

Veehouders denken dan dat ze alleen vooruitgaan op de kenmerken die meegenomen worden in die formule. Maar dat is helemaal niet zo. Ook op andere onderdelen gaan ze vooruit. We geven daarom wel de respons aan: hoeveel boeren op een bepaald kenmerk vooruitgaan als ze op Pro\$ fokken.'

Geen exterieur in RZ€

De Duitse RZ€ is eveneens een puur economische index, geeft Rensing aan. 'We nemen daarin alleen kenmerken mee die een directe economische impact hebben.' Zo maakt exterieur geen onderdeel uit van de RZ€. 'Dat speelt niet direct een economische rol, behalve voor veehouders die veel dieren verkopen. Maar levensduur wegen we wel mee in de RZ€ en dat heeft indirect toch een effect op exterieur. Veehouders die de RZ€ gebruiken, hoeven dus niet bang te zijn dat ze achteruitgaan in functioneel exterieur.'

Toch ziet Rensing bij sommige veehouders wel huiwer om een puur economische index als de RZ€ te gebruiken. 'Het duurt een generatie voordat veehouders daaraan gewend zijn. Bij stieren hebben we vandaag de dag een generatie-interval van twee jaar, maar bij fokkers is dat toch al snel dertig jaar', zegt Rensing met een knip-oog. Hij verwacht dat het gebruik van de RZ€ langzaam maar zeker zal toenemen. 'In Amerika zag je bij de introductie van de Net Merit twintig jaar geleden hetzelfde. Maar intussen gebruikt het gros van de Amerikaanse veehouders toch de Net Merit.'

Geen grijzemuizenfokkerij

'Grijze muizen' levert het gebruik van totaalindexen in ieder geval niet op. Die kritiek die soms klinkt, pareert Paul Vriesekoop eenvoudig. 'Grijzemuizenfokkerij is voer voor simplisten. Als je maar op twee of drie kenmerken let, is fokkerij heel simpel. Maar een veehouder heeft niet een koe met twee of drie kenmerken. Hij werkt met een hele koe waar het liefst niks aan mankeert. Die veehouder wil vooruitgang boeken op zowel uiergezondheid en vruchtbaarheid als levensduur en productie. Het gaat om gebalanceerde fokkerij en dan helpt het gebruik van een totaalindex.' |